

# HAK YOL İSLAM YAZACAĞIZ

HASAN AKSAY HATIRATI

Biyografi

Söyleşi: Nevin Meriç

Turkuvaz Kitap 2021

## Doğrunun Hiç Kimseye Zararı Yok

Anne Marie Schimmel Dinler Tarihi hocamızdı, çok iyiydi, güzel nasihatler ederdi. Bir keresinde; **"İlk hatayı yapmayın çocuklar, bütün mesele ilk hatadadır çünkü. Küçük bir yalan deyip önemsenmez; ama sonrasında bu yalan gittikçe büyür, içinden çıkılmaz hal alır. Hatalar veluttur; ürer ve çoğalırlar"** deyip şöyle de bir örnek vermişti: "Lise öğretmeniyken çok çalışkan bir talebem vardı. Sonra hukuk fakültesine gitti. Ama nasıl olduysa bir dersten kalmış. Yaz tatili için evine gittiğinde, **'nasılsa tek ders geçerim'** diye kaldığını gizleyip, **'İkinci sınıfa geçtim'** demiş. Geçtim dediği için de evde eline kitap alıp ders çalışmamış. İmtihan günü geldiğinde telafiyi verememiş ve bir senesi kaybolmuş. Bu sefer, **'Annem babam bu kadar masraf ettiler, bari onlara yük olmayayım'** diye işe girmiş fakat iş çok ağır olduğundan ders çalışmamış ve sınıfta kalmış; bütünlemeyi de veremeyince okuldan atılmış. Fakat yine eve söyleyememiş. Böyle böyle dört sene geçmiş. Anne babası; **'Oğlumuz mezun, avukat artık'** diye, evlendirmek için kız aramaya başlamışlar ve nişan, nikâh derken tam masaya oturmuşlarken birisi kızın kulağına, **'Bu adam avukat falan değil, okulun arka kapısından çıktı'** demiş. Bunu duyan kız, duvağı çıkarıp yere atmış. Buna çok üzülen oğlan da intihar etmiş." Böyle anlatır ve **"Doğrunun hiç kimseye zararı yok; ama yalan, doğurdukça doğurur içinden çıkılmaz bir hal alır."** derdi. (s. 71)

Anne Marie Schimmel (1922-2003): Alman oryantalist. İslam dünyasında kültür sanat edebiyat araştırmalarına doğrudan katkısı olmuş, değerli bir insandır. AÜİF'deki Dinler Tarihi dersini 1954 yılı itibarıyla beş yıl süreyle okutmuş ve ders notlarını Dinler Tarihi'ne giriş adıyla yayınlamıştır. <https://dunyasozluk.com/anne-marie-schimmel.html/196334>

## **İhtilal Günlerinde Gündelik Hayat**

İstanbul'a General Refik Tulga vali olmuştu. Bir gün İstanbul'daki bütün müftüleri ve imamaları toplayıp, **“Çarşaf giyen kadınların pardösü ve başörtüsü takacaklarını, bunun için de ilk olarak müftü ve imamların hanımlarından başlayacaklarını”** söyleyerek, herkese birer pardösü ve başörtüsü verdi. Sıra Mahmut Bayram Hocaya geldiğinde, **“Benim öyle bir yetkim yok, buna hanım karar verebilir. Eğer siz kendinizde böyle bir güç görüyorsanız buyurun siz giydirin,”** deyince, sinirlenip çıkmış. (s. 101)

## **Adayımız Ali Fuat Başgil**

Üç tane cumhurbaşkanı seçimine katıldım; ama **‘sanki birisi seçiyor, bize onaylamak kalıyor’** diye düşünüyordum. Ali Fuat Başgil, ihtilal günlerinin ağır atmosferinde canı pahasına, yapılan haksızlıklara, hukuksuzluklara, zalimliklere açıkça karşı koyan tek üyesiydi. Meclisin açılacağı gün Başgil, seçim için İstanbul'dan Ankara'ya geldi; ama yeri gizli tutuluyor, kimse bilmiyordu. Stratejimiz hakkında konuşmaya başladık. Birkaç saat geçti geçmedi, kapı çaldı. Açtık ki, kapıda birkaç asker, **“Başgil’le görüşmek istiyoruz”** dediler. Başgil, askerlerle kapıda bir şeyler konuştuktan sonra yanımıza geldi; **“Milli Birlik Komitesi beni bekliyormuş, askerler oraya götürecektir”** dedi. Biz hemen teyakkuza geçtik; **“Hocam, sakın gitmeyiniz”** dedik; ama çok da mümkün görünmüyordu. O zaman; **“Gidiniz; ama sakın gelmemelik etmeyin”** dedik. Başgil, **“Ucunda ölüm dahi olsa gelmeye çalışacağım; bundan daha şerefli ölüm olmaz, telaşlanmayınız”** diye bizi sakinleştirmeye çalışıyordu; ama içimize kurt düşmüştü.

## **Cumhurbaşkanlığı seçimi**

Cumhurbaşkanı seçmek için oturum açıldı. Cemal Gürsel ve Ali Fuat Başgil adaydı ama ne kadar beklediysen de kendisi bir türlü gelmedi. Bu sefer, kendisi olmasa bile imzalı kâğıdı Meclise sunalım, diye kâğıdı aramaya başladık. O yana, bu yana bakındık ama bir türlü bulamadık. İmzalı kâğıdın verildiği senatör de meclise gelmedi. Artık daha fazla bekleyemezdik, Turan Feyzioğlu, Cemal Gürsel'i teklif etti ve oya sunuldu. Oylamaya geçildiğinde sıkıntıdan daha fazla salonda kalamayıp dışarı çıktım. Bir de baktım ki diğer kapıdan da Osman Bölükbaşı çıkmış. Beni görünce, **“Sayın Aksay, seni de mi ateş sardı?”** deyince imalı bir gülümseme dudaklarımıza yerleşti. Yine Bozbeyli'nin dediği oldu: Çankaya Protokolü mucibince ihtilalin lideri Cemal Gürsel dördüncü Cumhurbaşkanı seçilip köşke yerleşti.

## **Peki, Başgil nerede?**

Sonradan öğrendik ki Başgil'i memlekette bile tutmamış, o gece İsviçre'ye göndermişler. Orada 1962-1965 yılları arasında zorunlu ikamete tabi tutuldu. Cenevre Üniversitesi'nde Türk Tarihi ve Dili Kürsüsü'nde görev yaptı. İki de kitap çıkardı. Ortalık sakinleşince, 1965 seçimlerinde yurda döndü ve AP'den İstanbul milletvekili olarak tekrar parlamentoya girdi. (s. 119-123)

## **Tecrübe paylaşımı**

Mevcut siyaseti öğrenmenin bir yolu da eski milletvekilleriyle sohbet etmek, tecrübelerinden yararlanmaktır. Mesela Tahsin Demiray'la milletvekili olduktan sonra tanıştım. Bir gün partiler hakkında konuşuyorduk; "Bak, seni bir gün bu gemiden dışarı atarlar; çünkü bunlar karma gemilerdir, her fikirden insan vardır partilerde... Futbol takımı gibidirler. Biri Fenerbahçe diğeri Galatasaray, ikisi birden yanaşır, '**biz kazandık sen kazandın**' diye birbirlerine bağırıp çağırırlar; ama bir şey yapamazlar, böyle gider gelirler. Buraya ideoloji giremez. Partilere ideoloji girdi mi, top mermisi girdi demektir. Ama sen buraya İslamiyet'i koyuyorsun. O zaman da buraya top koyuyorsun, silah koyuyorsun, bir kuvvet koyuyorsun demektir. Şimdi öbürü de başka bir kuvvet koyar, bir de bunlar çarpışırsa ne yaparız? Ortalıkta kan gövdeyi götürür. İyisi mi, biz şimdiden bunu denize atalım, yine gürültü şamatayla devam ettirelim sistemi" demişti. (s. 126)

## **Evde Kalmış Kızları Himaye Vakfı**

Zabıtlarda Afyonkarahisar'da zengin bir adamın kurduğu vakfın hikâyesi de vardı: Adamcağız ticaret yapmış çok para kazanmış, ömrünün sonuna doğru bu parayla bir de sevap olsun diye vakıf kurmuş. Başlamış en çok kimlerin ihtiyacı var diye araştırmaya. Derken en muhtaç olan kesimin, evde kalmış kızlar olduğunu görmüş. **Bacısının yanına gitse eniştenin rıza sıkıntısı, erkek kardeşinin yanına gitse gelin hanımın asık suratı olduğu için ortada kalıyorlarmış.** Bunlara öyle bir maaş bağlansın ki, nereye gitse "**parası var**" diye iyi bakılsın, incitilmesin diye, "**Evde kalmış Kızları Himaye Vakfı**"nı kurmuş. Ama çok fazla talep olunca müracaatlara yetişemiyormuş. İşi de bozulunca kendisi muhtaç hâle gelip maaşları veremez olmuş; ama vakfın kitabesine, "**kıyamete kadar çalışacak**" diye yazdırdığı için, vakıf hayatiniyetini devam ettirmiş. Bakanken sordurdum, "**Hâlâ çalışıyor**" dediler. (s. 129)

## Ragıp Gümüşpala'nın Ölümü

Râgıp Gümüşpala ve birkaç milletvekili arkadaşla seçim için yurt içi gezisine çıktık ve Rize'ye gittik. Seçime yaklaşık bir ay vardı. Rizeliler, senatörlerini seçeceklerdi; fakat şartları ağır, haiz olanı bulmak zordu. Rizeliler, **“Hasan Bey'i seçim sonuna kadar burada bırakmazsan biz çalışmayacağız”** dediler. Gümüşpala baktı olmayacak, beni bıraktı ve gezisine devam etti. Ağrı'ya, Kars'a geçti, oradan da Van'a gitti. Bir de duyduk ki, Van'da kaldığı otel odasında ölü bulunmuş (5 Haziran 1964). Bu ani ölüm hepimizi çok şaşırttı. Çok sağlıklı, cevval, dinç bir adamdı. Birden ölüm araya girdi, işin rengi değişti. O zaman böyle işler bilinmez, hiç şüphe duyulmazdı. Ne zaman ki, Özal'ın vefatında şüpheler konuşulmaya başladı, biz de geriye döndürdük ibreyi ve benzer vakaların olabileceğini gördük. (s. 145)

## Aspirin Gibi Adamlar

Suat Hayri Ürgüplü hep cephede; özel durumlarda aranan ve korunan bir adamdı. Nitekim Menderes'te, Demirel'de ve yetmişlerde de görev verildi. İnönü gider, Ürgüplü gelir; Demirel gider, Ürgüplü gelir, sistem devam ettirilirdi. Bu işleyişi masonik yapılar sağlardı. Zor günlerin ilacı olan Aspirin gibiydi Ürgüplü... Masonların her zaman böyle görevler alacak eğitilmiş adamları vardı. Mesela İstanbul Valisi Fahrettin Kerim Gökay... Bir vali olur, bir belediye başkanı, sonra milletvekili, sonra bayındırlık bakanı, hep iktidardı. Her memlekette olduğu gibi bizde de kimsenin dokunamadığı bir üst tabaka vardı. (s. 151)

## Osman Yüksel Serdengeçti

1960'da bizim gençler Serdengeçti ağabeyi Adana'ya getirmek için yardımcı olmamı istediler. Teklif ettiğimde kabul etti, birlikte Adana'ya gittik. Gelir gelmez ayarlanan ev sohbetine gidip gece saat 1-2 arası otele geldik. Adananın en iyi oteli Pehlivan Palas'ta bir oda ayarlanmıştı. Odayı görür görmez, **“Hasan, ben bu yatakta yatarsam hapis olmaktan korkar, namussuzlara, ‘namussuzsunuz’ diyemem,”** diye tutturdu. Gece yarısı sokakta kaldık, başladık kalacak yer aramaya; ama bizim ev köydeydi. Yanımızdaki gençler de çoktan gitmişlerdi. Mevsimlerden yazdı. Gece de olsa hava sıcaktı, sinekler vardı. Araya araya çok zor şartlarda bir hanın damında iki yatak bulduk. Yorganı başına çeksen koku, çekmesen sinek parçalıyordu; ama orada kalmayı kabul etti. Çok güzel cümleleri vardı: **“Yola çıktıklarını, yolda bulduklarınıla değiştirirsen hem yolunu hem de dostunu kaybedersin.”**

Serdengeçti, esprileriyle herkesi kızdırırdı; bana da **“Hasan Aksay, yok say”** diye lakap takmıştı. (s. 211-213)

## **MNP için büyük ziyaretler**

Artık Millî Nizam iyice neşvünema bulmaya başlamıştı. Bir gün dua almak geleneğimize uyarak Arif Hikmet’le birlikte Mehmet Zahid Kotku’yu ziyarete gittik, **“Efendim bizim böyle gayretimiz var, bir dua buyurunuz”** dedik. Hoca, **“Mahmud Sami Efendiye de gidin”** deyince, ona da gittik. Bizi eleştirenler de oluyordu tabii. Hoca öğrencilik yıllarında Nurettin Topçu ile birlikte Gümüşhaneli Tekkesinde Abdülaziz Bekkine’yi ziyarete gitmiş, sohbet ederlerken bir ara, **“Efendim, Müslümanların partisi ne zaman kurulacak?”** deyince, Bekkine, **“Dini siyasete alet etmeyin, İslam hiçbir zaman siyasi teşkilatlanma yoluna gitmedi, politikanın dışında kalın”** demiş. Onun için olsa gerek, Millî Nizam kurulduktan sonra Nurettin Topçu bize çok ağır eleştirilerde bulundu. (s. 219)

## **Saffet Solak**

“Fakülteyi bitirdiğim zaman Konya’da bir köyün sağlık ocağına tayinim çıkmıştı. Trene binip köye gittiğimde gece yarısı olmuştu. Köyün sokaklarında dolaşmaya başladım; ama her taraf karanlık, in cin top oynuyor. Hava da çok soğuk olduğundan üşüyordum. Tam o sırada çok cılız bir ışık yanan pencereyi görünce hemen oraya yöneldim. Kapıyı çaldım, ihtiyar bir kadın çıktı, **‘Oğlum ben de seni bekliyordum, içeri buyur’** dedi. Çok şaşırđım hiçbir tanışıklığımız yoktu çünkü. Bunun üzerine, **‘Her gece trenden bu saatte inen olur, dışarıda kalırsa diye beklerim’** dedi. Sıcak bir oda bulmanın sevinciyle hemen içeri girdim. Çok da yorgun olduğumdan, odada serili hazırlanmış yatakta yatmak istiyordum. Fakat nine bir türlü çıkmıyordu; artık dayanamayıp, **‘Nine yatmayacak mısın? Uykum geldi’** dedim. **‘Yatacağım oğlum yatacağım da trenden inen birisi ters yola girdiyse diye bekliyorum. Başka ışık da yoktur. Biraz daha bekleyeyim, gelmezse yatarım’** dedi.” (s. 220)

**Özet: Celal SANCAR**

**12.03.2022/Ankara**